

«VI – IX ғғ. Қазақстан» бөлімі бойынша жиынтық бағалау

Тақырып	Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер Көне түркі жазуы
Оқу мақсаты	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау 6.2.3.1 Көне түркі жазуының тарихи маңызын түсіндіру
Бағалау критерийі	<i>Білім алушы</i> • VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіреді • VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің ұқсастықтары мен айырмашылықтарын көрсетеді • Көне түркі жазуының тарихи маңыздылығына түсіндірме жасайды
Ойлау дағдыларының деңгейі	Қолдану
Орындау уақыты	20 минут

Тапсырма

1. Төменде берілген мемлекеттердің дамуындағы ерекшеліктерді жазыңыз.

2. Оғыз мемлекеті мен қимақ мемлекетінің дамуындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды жазыңыз.

3. Деректен үзінді оқи отырып, төмендегі сұраққа жауап беріңіз.

Күлтегін жырынан үзінді

*Түркі халқы үшін
Түн ұйықтамадым,
Күндіз отырмадым.
Інім Күлтегінмен бірге,
Екі шадпен бірге,
Өліп-тіріліп ұлғайттым.
Біраз ұлғайтып,*

Біріккен халықты от-су қылмадым.
 Сөйтіп, Тәңірі жарылқады.
 Бағым болғандықтан,
 Сәті түскендіктен
 Өлімші халықты тірілттім.
 Жалаңаш халықты тонды,
 Кедей халықты бай қылдым.
 Аз халықты көп қылдым,
 Тату елге жақсылық қылдым.
 Төрт бұрыштағы халықты
 Бәрін бейбіт қылдым,
 Тату қылдым,
 Бәрі маған бағынды.

Білге қағанның мемлекетті нығайтудағы рөлі қандай?

Көне түрік жырның тарихи маңызы неде?

Бағалау критерийі	Тапсырма №	Дескриптор	Балл
		Білім алушы	
VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіреді	1	Түрік қағанатының дамуындағы ерекшелікті жазады;	1
		Түргеш қағанатының дамуындағы ерекшелікті жазады;	1
		Қарлұқ қағанатының дамуындағы ерекшелікті жазады;	1
		Қимақ қағанатының дамуындағы ерекшелікті жазады;	1
		Оғыз мемлекетінің дамуындағы ерекшелікті жазады;	1
VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің ұқсастықтары мен айырмашылықтарын көрсетеді	2	Оғыз мемлекетінің дамуындағы айырмашылықтарды жазады;	1
		Қимақ мемлекетінің дамуындағы айырмашылықтарды жазады;	1
		Оғыз мемлекеті мен қимақ мемлекетінің дамуындағы ұқсастықты жазады;	1
Көне түркі жазуының тарихи маңыздылығына түсіндірме жасайды	3	Білге қағанның мемлекетті нығайтудағы рөлін түсіндіреді;	1
		Көне түркі жазуының тарихи маңызын дәлелдейді;	1
Жалпы балл			10

**«Қазақстан тарихы» пәнінен І тоқсанға арналған
жиынтық бағалау тапсырмалары**

1. Сұрақтарға жауап беріңіз.

а) «Көшпелі адамдар. Алайда олар жер өңдейді, себеді және орады» деп жазған авторды атаңыз.

б) «Қалаларда халықтың бір бөлігі жер өңдейді, ал екіншісі саудамен айналысады» деген дерек беретін жазбаны анықтаңыз.

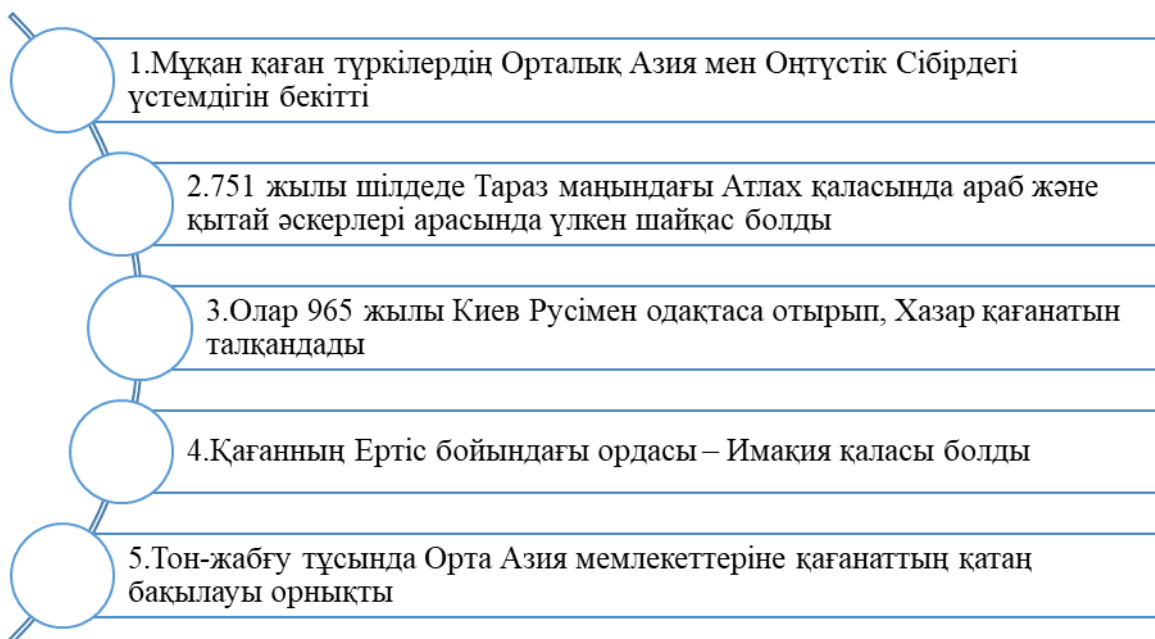
с) «Онда түрлі елдердің саудагерлері аралас тұрғанын, ал қала тұрғындарының жартысын көпестер құрағанын» хабарлайтын деректегі қаланы көрсетіңіз.

д) Тарихи деректерде «көпестер қаласы» ретінде аталған қаланы жазыңыз

е) Орта Азия, Қытай, Византия билеушілерінің теңгелері осы кезеңде халықаралық сауданың кең дамығанын айқындайды

[5]

2. Тарихи оқиғалардың қай мемлекетке қатысты екендігін анықтап, ұяшыққа жазыңыз.

[5]

3. Түрік қағанатының құрылуының тарихи маңызын 4 дәйекпен беріп, қорытынды жасаңыз.

1.

2.

3.

4.

Қорытынды _____

[5]

4. Берілген деректермен өз біліміңізді қолданып, берілген әр сұраққа дәйекті жауап жазыңыз.

«Атлах шайқасы қай өркениеттің (қытайлықтар мен мұсылмандар) Түркістанда билік ететіндігі

Атлах шайқасының себептерін жазыңыз.

1 _____

2 _____

Атлах шайқасының нәтижесін жазыңыз

1 _____

2 _____

Шайқаста көрініс тапқан көшпелілердің әскери өнерін сипаттаңыз.

1 _____

2 _____

Шайқас туралы мәлімет алуға болатын деректерді жазыңыз.

1 _____

2 _____

Атлах шайқасының тарихи маңыздылығын дәлелдеңіз

1 _____

2 _____

Суммативное оценивание за раздел «Казахстан в VI – IX веках»

Тема	Раннесредневековые государства на территории Казахстана Письменность древних тюрков
Цели обучения	6.3.1.2 Объяснять особенности развития тюркских государств в VI-IX веках, выявляя их сходства и различия 6.2.3.1 Объяснять историческую важность древнетюркской письменности
Критерии оценивания	Обучающийся: - Устанавливает соответствие государств с правителями - Определяет историческую важность древнетюркской письменности

Задания

1. Установите соответствие государств с правителями.

	<i>Государства</i>	<i>Правители</i>
1	Тюркешский каганат	А. Бумын
2	Западно-Тюркский каганат	В. Шегу
3	Тюркский каганат	С. Сулу

Запишите в таблицу выбранные буквы рядом с соответствующими цифрами.
Объясните особенности развития тюркских государств.

1-	2-	3-
1		
2		
3		

2. Внимательно прочитайте текст и ответьте на вопросы.

Самым крупным образцом тюркского рунического письма являются памятники в бассейнах рек Орхон и Енисей. По месту находки памятников это письмо стали называть «орхоно-енисейским». Наиболее известны из них стелы в честь Бильге-кагана и его брата, полководца Культегина, а также стела советника каганов Тоньюкока.

В документах подчеркивается, что все, написанное на «вечном камне», высечено для того, чтобы тюркский народ знал, чего ему следует опасаться, а чему следовать. Хвала и упрек прежним и нынешним поколениям, постоянные призывы к слушателям делают повествование эмоциональным. «Начертавшим на вечном камне» «слово и речь» своего кагана, был историограф царствующей династии Йоллыг-тегин. Йоллыг-тегин – первый названный по имени автор в истории тюркоязычной литературы.

Какие памятники древнетюркской письменности вы знаете?

Какую информацию о политике Бильге кагана и Культегина по укреплению государства предоставляют «Орхонские письма»?

Почему памятник Культегина имеет важность в современный период? Приведите 2 аргумента.

**Задания суммативного оценивания
за 1 четверть по предмету «История Казахстана» для 6 классов**

1. Установите причинно-следственную связь.

- 1.Образование Тюркского государства
- 2.Атлахская битва
3. Появление государства Тюркешей

2. Приведите два аргумента, которые подтверждают историческую важность образования Тюркского каганата.

3. Определите, какие утверждения являются «верными», а какие «неверными».

№	Содержание информации	Верно	Неверно
1	Основу Тюркского каганата составляли китаеязычные народы		
2	Истеми, младший брат Бумын - кагана, никогда не управлял войском		
3	Первым правителем Тюркешского каганата был Истеми каган		
4	Кимаки делились на две группы: желтые и черные		
5	Согдийцы-это монголоязычный народ, проживавший в Средней Азии		

4. Определите признаки кочевой и городской культуры. (по 3 признака)

<i>Кочевая культура</i>	<i>Городская культура</i>

5. Проанализируйте изменения, которые произошли после Атлахской битвы летом 751г.

В середине VIII века остро столкнулись интересы китайцев и арабов за свое влияние в этом регионе, что привлекло к Таласской битве в июле 751 года на реке Талас, недалеко от Тараза, в предместьях Атлаха (фото/рисунки сражения)(карта сражения). Войска арабов нанесли сокрушительное поражение китайцам, которых возглавлял танский губернатор Ко Сон Чжи. Решающую роль в разгроме китайцев сыграли карлуки, неожиданно нанесшие им удар в тыл. Это сражение имело большое значение, оно надолго положило конец попыткам Китая вмешиваться в дела этого региона, с другой стороны, это усилило влияние здесь арабов. В настоящее время в 18 км от г.Тараза, в Таласской области недалеко от п. Кенеш сохранились остатки Атлаха (Жуантобе), а на поле сражения, по сведениям местных жителей, до сих пор встречаются многочисленные артефакты тех событий- монеты, фрагменты доспехов, оружия, керамика, человеческие кости и т.д.

<i>Сферы</i>	<i>Изменения</i>
Политическое изменение	
Экономическое изменение	
Социальное изменение	
Культурное изменение	